

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om påvisande av kompetensen hos personer som utför projekterings- eller arbetsledningsuppgifter inom byggande

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om påvisande av kompetensen hos personer som utför projekterings- eller arbetsledningsuppgifter inom byggande (RP 249/2022 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Pekka Virkamäki, miljöministeriet
- regeringssekreterare Henna Närhi, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Paula Mäenpää, Finlands Kommunförbund
- verkställande direktör Timo Korhonen, Byggnads-, VVS- och fastighetsbranschens personkompetenser FISE Ab
- ordförande Risto Levanto, Rakennustarkastusyhdistys RTY ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- miljöministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att det stiftas en lag om påvisande av kompetensen hos personer som utför projekterings- eller arbetsledningsuppgifter inom byggande. I den föreslagna lagen föreskrivs det om ett organ som miljöministeriet på ansökan bemyndigar att utfärda intyg över i förslaget till bygglag avsedd kompetens hos personer som utför projekterings- eller arbetsledningsuppgifter inom byggande. Intyget ska innehålla en offentligt tillförlitlig redogörelse för projekterarens eller arbetsledarens kompetens att vara verksam inom byggprojekt. Intyget utfärdas till projekterare och arbetsledare och ska visas upp för byggnadstillsynen.

Samtidigt föreskrivs det om miljöministeriets skyldighet att utfärda intyg över erkännande av utländska examinas motsvarighet inom byggbranschen. Miljöministeriet får bemyndiga organet att

Betänkande MiUB 28/2022 rd

utfärda ett intyg över utländska examinas motsvarighet som en del av ett intyg över kompetens inom byggande.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslår regeringen att det stiftas en lag om påvisande av kompetensen hos personer som utför projekterings- eller arbetsledningsuppgifter inom byggande. Propositionen har samband med lagförslaget om bygglagen (RP 139/2022 rd), i vilket det föreslås grundläggande bestämmelser om kompetens och konstaterande av kompetens. I lagförslaget i propositionen föreslås å sin sida bestämmelser om bemyndigade organ och kompetensintyg. Det kan finnas flera sådana organ som avses i lagförslaget, och deras behörighet kan omfatta alla sektorer eller endast en del av de kompetensområden som föreslås i bygglagen. Kompetensintyget ska visas upp för byggnadstillsynen och ska innehålla en offentligt tillförlitlig redogörelse för projekterarens eller arbetsledarens kompetens att vara verksam inom byggprojekt. I lagförslaget föreslås bestämmelser om miljöministeriets skyldighet att utfärda intyg över erkännande av utländska examinas motsvarighet inom byggbranschen. Miljöministeriet får bemyndiga ett organ att utfärda ett intyg över utländska examinas motsvarighet som en del av ett intyg över kompetens inom byggande. Sammantaget sett anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med ändringar.

Enligt den gällande markanvändnings- och bygglagen konstaterar byggnadstillsynen i varje enskilt projekt projekterarnas och arbetsledningens kompetens utifrån examensbetyg och inlämnade utredningar om erfarenhet. Enligt propositionen grundar sig kompetensen på ett tidsbegränsat intyg som utfärdats av ett organ som miljöministeriet bemyndigat. Då kontrollerar byggnadstillsynen vid bedömningen av behörigheten endast om det uppvisade intyget uppfyller uppgiftens svårighetsgrad. Grunden för ändringen är den resurs som det nuvarande förfarandet kräver. I byggnadstillsynen granskas årligen i fråga om projekt som kräver bygglov cirka 60 000 projekterares eller arbetsledares kompetens utgående från enskilda utredningar. Enligt utredning till utskottet är den arbetsmängd som detta medför i kommunerna cirka 20–35 årsverken, men närmare information om ändringens konsekvenser för resursbehovet fås först när de föreslagna bestämmelserna tillämpas. För närvarande är den som påbörjar ett projekt inte på förhand säker på om byggnadstillsynen utifrån utredningarna anser att den projekterare eller arbetsledare som han eller hon föreslår är tillräckligt kompetent. I fortsättningen visas detta med ett intyg som organet utfärdar och med hjälp av vilket den som påbörjar ett projekt kan konstatera faktum på förhand. För beviljande av kompetensintyg uppbärs en avgift som bestäms enligt självkostnadsprincipen. Miljöministeriet övervakar avgiftsnivån. Dessutom är det möjligt att de som utför uppgifter yrkesmässigt eller deras arbetsgivare fakturerar kostnaderna för kompetensintyg i sina uppdrag. Utskottet anser att de ovan beskrivna ändringarna i nuläget behövs.

I och med det krav på intyg som föreslås i förslaget till bygglag klassificeras projekterare och arbetsledare inom byggprojekt som reglerade yrken. På utländska examina i anslutning till påvisande av kompetens tillämpas Europaparlamentets och rådets direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer (2005/36/EG) och lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015). För

Betänkande MiUB 28/2022 rd

närvarande svarar Utbildningsstyrelsen för utfärdandet av intyg över motsvarighet för utländska examina inom byggande. För utfärdande av intyg över motsvarighet för yrken svarar det ansvariga ministeriet. Det har årligen utfärdats cirka 100 sådana motsvarighetsintyg som avses i lagförslaget. I propositionen föreslås det att uppgiften enligt yrkeskvalifikationslagen att utfärda intyg över motsvarighet för utländska examina inom byggande ska skötas av miljöministeriet. Miljöministeriet får bemyndiga ett organ att utfärda ett intyg över utländska examinas motsvarighet som en del av ett intyg över kompetens inom byggande.

I yttrandena till utskottet har det framförts att Utbildningsstyrelsen ska ha kvar ansvaret för erkännandet av utländska examina. Å andra sidan har det föreslagits att överföringen av behörigheten från Utbildningsstyrelsen till miljöministeriet ska omfatta alla kompetenser inom byggbranschen, också andra kompetenser för dem som utför projekterings- och arbetsledningsuppgifter än de som anges i bygglagen samt situationer som inte omfattas av yrkeskvalifikationslagen, såsom erkännande av examina som avlagts någon annanstans än inom EU eller EES. Enligt yttrandena framgår det inte av 5 § i lagförslaget hur man har för avsikt att avvika från bestämmelserna i yrkeskvalifikationslagen. I lagförslaget bör det föreskrivas särskilt om tillämpningen på andra verksamheter än de som avses i 83 och 87 § i bygglagen. Erkännandet av examina ska också gälla sökande till sådana uppgifter om vilka det inte föreskrivs i bestämmelserna i fråga. Sådana uppgifter är till exempel uppgifter för vilka behörighetsvillkoret är lämplig högskoleexamen eller för vilka kompetenskraven i övrigt har reglerats noggrant. Dessutom har det föreslagits att miljöministeriet utses till behörig myndighet i förfaranden enligt yrkeskvalifikationsdirektivet också i fråga om sådana yrken inom byggbranschen som inte regleras i Finland.

Enligt utredning till utskottet har utgångspunkten för beredningen av propositionen varit att det intygsförfarande som avses i 83 och 87 § i förslaget till bygglag ska ordnas. När det gäller personer med examen som avlagts utomlands har man vid beredningen av propositionen strävat efter att finna en lösning som administrativt sett är så ändamålsenlig som möjligt. Utgångspunkten är att granskningen av de kompetenser som omfattas av intygsförfarandet också i fråga om utländska examensbetyg ska göras av det bemyndigade organet. Liksom för närvarande bedöms andra kompetenser som gäller byggande av Utbildningsstyrelsen. Den valda lösningen påverkas också av att miljöministeriet inte har resurser eller kompetens för bedömning av kompetensen inom byggande. Avsikten är att uppgiften i fråga om erkännande av utländska examina ska anförtros de bemyndigade organen. Det har påpekats för utskottet att utvidgningen av miljöministeriets behörighet till att erkänna motsvarigheten för alla byggexamina i alla länder förutsätter att miljöministeriet bygger upp sakkunskap och förvaltning. En sådan lösning förutsätter också gemensam beredning av undervisnings- och kulturministeriet, miljöministeriet och utbildningsstyrelsen. Utskottet anser därför att det är nödvändigt att föreslå preciseringar i 5 § på det sätt som anges nedan.

I de yttranden som utskottet fått har det fästs uppmärksamhet vid hur informationsgången mellan byggnadstillsynsmyndigheten och kompetensregistret ordnas. Ett bemyndigat organ ska vara skyldigt att föra register över giltiga kompetensintyg som det har beviljat. I ett senare skede bildas ett riksomfattande register över dessa data som en del av datasystemet för den byggda miljön. Enligt utredning till utskottet införs i registret uppgifter om projekterings- eller arbetsledningsuppgifternas bransch, svårighetsklass och giltighetstid. Avsikten är inte att bygga upp ett tekniskt gränssnitt för systemet i varje kommun. Byggandet av ett gränssnitt till kommunens system sker i

Betänkande MiUB 28/2022 rd

samband med lanseringen av det riksomfattande datasystemet för den byggda miljön. Avsikten är att man då ska skapa gränssnitt mellan de bemyndigade organen och datasystemet för den byggda miljön. Enligt utskottets uppfattning kräver lanseringen av datasystemet stora resurser av kommunerna. I fråga om byggnadsinformationsresursen tas systemet i bruk före utgången av 2028. Det krävs resurser för att bygga gränssnitt till kommunernas system och de i propositionen avsedda bemyndigade organens system. Utskottet anser det vara ändamålsenligt att det efter det att bygglagen och de krav på påvisande av kompetens som ingår i den trätt i kraft 2025 finns en fungerande mekanism för informationsutbyte mellan kommunernas byggnadstillsyn och de bemyndigade organen för att den föreslagna lagen ska kunna börja verkställas efter det att den har trätt i kraft.

Av propositionen framgår dess nära samband med förslaget till bygglag. Enligt 85 och 89 § i förslaget till bygglag ska byggnadstillsynen kontrollera om projekteraren eller arbetsledaren har genom intyg visad behörighet för uppgiften i fråga. Enligt förslaget till bygglag bestäms området och svårighetsklasserna för den kompetens som krävs enligt hur krävande byggprojektet och dess olika uppgifter är. Det föreslås att närmare bestämmelser om svårighetsklasserna och kraven på dem tas in i 83 och 87 § i bygglagen. Utskottet har vid behandlingen av förslaget till bygglag kommit fram till att ikraftträdandet av förslaget till bygglag och de lagförslag som har samband med det behöver skjutas upp med ett år. Således är det också nödvändigt att skjuta upp ikraftträdandet av lagförslaget om kompetenskrav för byggande till den 1 januari 2025.

Ett godkännande som byggnadstillsynsmyndigheten har beviljat för motsvarande synnerligen krävande uppgifter med stöd av den gällande markanvändnings- och bygglagen och den tidigare lagen förblir enligt övergångsbestämmelsen i 195 § i förslaget till bygglag i kraft i den kommun där det har beviljats, om personen kan anses ha de förutsättningar som uppgiften kräver. Övergångsbestämmelsen innehåller ingen tidsfrist, utan ska gälla permanent. Svårighetsklasserna enligt markanvändnings- och bygglagen är ringa, sedvanlig och krävande. I praktiken har klassen krävande indelats i klassen krävande och krävande +. Klassen mycket krävande enligt bygglagen motsvarar klassen krävande + enligt nuvarande praxis. Enligt övergångsbestämmelsen i bygglagen är projekterare och arbetsledare fortfarande behöriga i den kommun och i den svårighetsklass som byggnadstillsynen i kommunen har bedömt att de är behöriga för. Bedömningen enligt övergångsbestämmelsen i förslaget till bygglag gäller dock inte en annan kommun eller en högre svårighetsklass. Det föreslås att en övergångsbestämmelse om påvisande av projekterares och arbetsledares kompetens tas in i 14 § 2 mom. i lagförslaget, enligt vilket miljöministeriet kan godkänna kompetenser som en myndighet, ett företag eller en sammanslutning konstaterat innan den föreslagna lagen trädde i kraft som kompetenser enligt lagförslaget antingen helt eller delvis för högst fem år från ikraftträdandet av lagen. På så sätt kan miljöministeriet för viss tid godkänna de kompetenser som privata aktörer, såsom Byggnads-, VVS- och fastighetsbranschens personkompetenser FISE Ab, har beviljat som kompetenser enligt lagförslaget, om de uppfyller villkoren. Även kompetens som tidigare godkänts av byggnadstillsynen kan genom beslut av miljöministeriet godkännas för viss tid vid en annan kommunal byggnadstillsyn utan intyg. Så kan man förfara om det finns ett begränsat antal experter, exempelvis stålkonstruktörer eller arbetsledning i exceptionellt krävande objekt. Utskottet anser att den föreslagna övergångsbestämmelsen är behövlig.

Betänkande MiUB 28/2022 rd

DETALJMOTIVERING

1§. Tillämpningsområde. Det föreslås att 2 mom. preciseras så att den föreslagna lagen tillämpas på erkännande av utländska examina enligt yrkeskvalifikationslagen endast när lagen förutsätter ett kompetensintyg utfärdat av ett organ som miljöministeriet bemyndigat. Det är med andra ord fråga om ett kompetensintyg som krävs för behörighet som projekterare och arbetsledare för ett byggprojekt.

5§. Konstaterande av motsvarighet för utländska examina inom byggande. Utskottet föreslår samma ändringar i paragrafen som i 1 § ovan.

8§. Återkallande av ett bemyndigande. I paragrafen föreslås bestämmelser om återkallande av ett bemyndigande som beviljats av miljöministeriet. Enligt utredning till utskottet är avsikten att 7 och 8 § i lagförslaget ska tillämpas tillsammans så att en förutsättning för återkallande är att verksamheten avbryts. Utskottet föreslår att det preciseras att återkallelse av bemyndigandet kommer i fråga endast på grund av allvarliga eller väsentliga överträdelser.

10§. Register över beviljade intyg. Det föreslås att paragrafens ordalydelse preciseras så att den bättre motsvarar ordalydelsen i 85 och 89 § i förslaget till bygglag.

13§. Sökande av ändring. Utskottet föreslår att 2 mom. preciseras så att det är fråga om besvär över beslut med anledning av begäran om omprövning. Bestämmelser om sökande av ändring i miljöministeriets beslut finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

14§. Ikraftträdande. Det föreslås att ikraftträdandebestämmelsen i den föreslagna lagen ändras så att lagen träder i kraft den 1 januari 2025 samtidigt som förslaget till bygglag.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 249/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om påvisande av kompetensen hos personer som utför projekterings- eller arbetsledningsuppgifter inom byggande

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det om förfaranden för påvisande av den kompetens som krävs för projekterings- och arbetsledningsuppgifter inom byggande när det förutsätts ett kompetensintyg utfärdat av ett organ som miljöministeriet bemyndigat.

Lagen innehåller bestämmelser om konstaterande av motsvarighet för sådana utomlands avlagda examina inom byggbranschen som avses i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015) när det förutsätts ett kompetensintyg utfärdat av ett organ som miljöministeriet bemyndigat.

2 §

Bemyndigat organ

Miljöministeriet kan på ansökan bemyndiga företag eller sammanslutningar (*bemyndigade organ*) som är registrerade i Finland att bevilja fysiska personer sådana intyg över kompetens att sköta projekterings- eller arbetsledningsuppgifter inom byggande som avses i bygglagen.

Bemyndigandet kan begränsas så att rätten att bevilja intyg är mer begränsad än vad som anges i ansökan. Till beslutet kan fogas villkor för att kraven på god förvaltning och EU:s allmänna dataskyddsförordning ska uppfyllas.

Det bemyndigade organet ska ha

1) behörig personal i fråga om den utbildning och erfarenhet inom det projekteringsområde eller den arbetsledningsuppgift som ansökan gäller;

2) de tekniska, administrativa och ekonomiska förutsättningar som krävs för att sköta uppgiften;

3) ett kvalitetssystem för att säkerställa att kriterierna för beredning och utfärdande av intyg är förenliga med god förvaltning och de allmänna förvaltningsbestämmelserna.

Det bemyndigade organet ska vara oberoende. Organet och dess anställda får inte utföra projektering av byggnader eller delta i arbetsledningsuppgifter inom byggande eller i beslutsfattandet i en organisation som bedriver sådan verksamhet.

Betänkande MiUB 28/2022 rd

3 §

Ansökan om att bli bemyndigat organ

I ansökan om att bli bemyndigat organ ska den sökande ange för vilka av de projekterings- och arbetsledningsuppgifter som avses i bygglagen bemyndigandet söks.

Den sökande ska lämna uppgifter om

- 1) sitt oberoende;
- 2) den personal som behövs för skötseln av uppgiften och personalens kompetens;
- 3) kvalitetssystemet och beslutsförfarandet;
- 4) de ekonomiska förutsättningarna;
- 5) den gällande ansvarsförsäkringen eller därmed jämförbara arrangemang.

4 §

Tillsyn

Miljöministeriet utövar tillsyn över det bemyndigade organets verksamhet.

Organet ska för tillsynen varje år lämna miljöministeriet

1) företagets eller sammanslutningens årsredovisning, i vilken verksamheten enligt denna lag specificeras;

- 2) en utredning om de kompetensintyg inklusive bilagor som beviljats under året;
- 3) en utredning om de avgifter som tagits ut med stöd av denna lag;
- 4) planerna för utveckling av verksamheten samt kostnaderna för detta.

För tillsynen över verksamheten kan miljöministeriet av grundad anledning begära andra utredningar av organet.

5 §

Konstaterande av motsvarighet för utländska examina inom byggande

Miljöministeriet beslutar om erkännande av utomlands förvärvade yrkeskvalifikationer för uppgifter inom byggbranschen enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015) när det förutsätts ett kompetensintyg utfärdat av ett organ som miljöministeriet bemyndigat.

Miljöministeriet kan bemyndiga ett bemyndigat organ att utfärda det intyg över utländska examinas motsvarighet som avses i 1 mom. som en del av beviljandet av kompetensintyg.

6 §

Tjänsteansvar

På de anställda och de sakkunniga hos det bemyndigade organet tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar vid skötseln av uppgifter enligt denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Betänkande MiUB 28/2022 rd

7 §

Varning och avbrytande av verksamheten

Miljöministeriet kan ge en skriftlig varning och, i det fall att en brist inte avhjälpes trots varningen, avbryta det bemyndigade organets verksamhet i tre månader, om

- 1) denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den inte iakttas i verksamheten;
- 2) beviljandet av intyg inte har utförts i enlighet med god förvaltning;
- 3) det bemyndigade organet har brutit mot villkoren i beslutet om bemyndigande.

8 §

Återkallande av ett bemyndigande

Miljöministeriet ska återkalla ett bemyndigande **med anledning av allvarliga eller väsentliga överträdelser** om

- 1) det bemyndigade organet inte längre uppfyller förutsättningarna för bemyndigandet;
- 2) det bemyndigade organets verksamhet har avbrutits och organet inte inom skälig tid har undanröjt orsakerna till avbrytandet av verksamheten;
- 3) det bemyndigade organet har försatts i konkurs.

9 §

Intyg

Intyg över en persons kompetens att arbeta som projekterare eller arbetsledare inom ett projekt för vilket det enligt bygglagen krävs ett kompetensintyg beviljas på ansökan av det bemyndigade organet.

Intyget ska innehålla följande uppgifter

- 1) datum och punkt i protokollet för beslutet om bemyndigande av organet;
- 2) den som fattade beslutet och uppgifter för identifiering av beslutet;
- 3) kompetensinnehavarens namn och hemvist;
- 4) uppgifter om examen och dess nivå;
- 5) området för och nivån på den kompetens som beviljats;
- 6) intygets giltighetstid.

Till intyget ska dessutom fogas de närmare uppgifter om examen och annan utbildning samt specificerade uppgifter om den erfarenhet som ligger till grund för påvisandet av kompetensen.

Ett intyg kan beviljas för högst sju år.

10 §

Register över beviljade intyg

Det bemyndigade organet ska föra ett register över de giltiga intyg som det har beviljat.

Det bemyndigade organet är personuppgiftsansvarig för det register som avses i 1 mom.

Registret ska innehålla följande uppgifter

Betänkande MiUB 28/2022 rd

- 1) namn och hemvist för den som får intyget;
- 2) datum för utfärdande av intyget och intygets giltighet;
- 3) området för och nivån på den kompetens som beviljats;
- 4) vem som utfärdar intyget;
- 5) identifikationsuppgifter och giltighetstid för den oförmögenhet som kommunens byggnadstillsynsmyndighet konstaterat med stöd av 85 och 89 § i bygglagen ~~samt giltighetstiden för begränsningen.~~

11 §

Upphörande av giltigheten för intyg

Den som har beviljat ett intyg kan återkalla intyget, om beviljandet av det har grundat sig på väsentligen oriktiga utredningar.

12 §

Avgifter

Det bemyndigade organet har rätt att ta ut sådana avgifter för intygsförfarandet som täcker kostnaderna för verksamheten.

Närmare bestämmelser om grunderna för avgifterna utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

13 §

Ändringssökande

I beslut av ett sådant bemyndigat organ som avses i denna lag får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Bestämmelser om sökande av ändring i ett beslut om omprövningsbegäran hos förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Ett beslut om avbrytande av verksamheten eller återkallande av ett bemyndigande ska iakttas trots ändringssökande.

14 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Miljöministeriet kan godkänna kompetenser som en myndighet, ett företag eller en sammanlutning konstaterat innan denna lag träder i kraft som kompetenser enligt denna lag, antingen helt eller delvis för högst fem år från ikraftträdandet av denna lag.

Miljöministeriet kan före ikraftträdandet av denna lag besluta om att bemyndiga ett organ att bevilja sådana intyg över kompetens inom byggande som avses i bygglagen. Sådana intyg som avses i denna lag kan dock inte beviljas innan bygglagen och denna lag träder i kraft.

Betänkande MiUB 28/2022 rd

Helsingfors 17.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Hanna Kosonen cent
vice ordförande Tiina Elo gröna
medlem Petri Huru saf
medlem Mai Kivelä vänst
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Sheikki Laakso saf
medlem Saara-Sofia Sirén saml
medlem Hussein al-Taee sd
medlem Katja Taimela sd
medlem Ari Torniainen cent
ersättare Anneli Kiljunen sd
ersättare Rami Lehto saf.

Sekreterare var

utskottsråd Susanna Paakkola.